

Đưa quy trình sản xuất lúa sạch đến gần bà con nông dân

Sinh ra trong một vùng quê (xã Tân Bình, huyện Vĩnh Cửu, tỉnh Đồng Nai) và sớm bước chân xuống bùn lam lũ cùng cây lúa, chị Trần Thị Phương Chi luôn mơ ước theo đuổi sự học để một ngày nào đó nghiên cứu ra phương pháp trồng lúa sạch nhằm hạn chế tác hại đến môi trường, nâng cao đời sống của bà con nông dân quê chị. Và niềm mơ ước đó, sau bao nỗ lực học tập và nghiên cứu, đến nay đã thành hiện thực.

*** Trở về với quy trình sản xuất lúa sạch**

Năm 1997, tốt nghiệp ngành “nông học” Trường Đại học Nông lâm TP.HCM, chị Trần Thị Phương Chi về công tác tại Chi cục Bảo vệ thực vật thuộc Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Đồng Nai. Đến năm 2008 chị được học bổng đi học Thạc sĩ tại Viện kỹ thuật nông nghiệp tỉnh Gyeongnam Hàn Quốc. Sau hơn hai năm nghiên cứu, đề tài luận văn tốt nghiệp “Phòng trừ bệnh hại ốt bằng vi sinh vật đối kháng” của chị được các giáo sư và báo chí Hàn Quốc đánh giá cao.

Hàng ngày nữ Thạc sĩ lúa sạch ra đồng theo dõi bệnh dịch tác hại cánh đồng lúa

“Lúc ấy tôi cũng có nhiều cơ hội được ở lại làm việc và lập gia đình tại Hàn Quốc. Nhưng vì tôi muốn đem kiến thức kỹ thuật mà tôi đã học được về giúp cho bà con quê mình bớt lao đao vì sâu bệnh hại lúa nên tôi quyết định khăn gói trở về quê hương và gắn bó đời mình với đồng ruộng”, chị tâm sự.

Năm 2001, chị Chi trở về nước tham gia nhiều chương trình chuyển giao cho bà con thuốc trừ sâu bằng nấm xanh để hạn chế tác hại do lạm dụng thuốc hóa học khi trồng lúa. Từ đây, với kỹ thuật trồng trọt tiên tiến được nghiên cứu từ nước ngoài và thực tế nhiều năm lặn lội cùng bà con nông dân trên đồng ruộng, chị đã mày mò nghiên cứu ra mô hình trồng lúa sạch không sử dụng chất hóa học, phòng trừ dịch hại bằng thuốc sinh học, giúp người nông dân trồng lúa an toàn, thân thiện với môi trường. Qua đó giúp bà con nông dân tăng năng suất cây trồng một cách bền vững.

Chị Chi cho biết: Nông dân khi làm nông nghiệp thường làm dựa theo kinh nghiệm lâu năm chứ không được nghiên cứu bài bản chính vì vậy dễ phát sinh sâu bệnh làm giảm năng suất, chất lượng lúa. Việc lạm dụng thuốc bảo vệ thực vật cũng gây tác hại lên môi trường, cây lúa và sản phẩm lúa gạo, ảnh hưởng không tốt đến sức khỏe của chính người nông dân và người sử dụng sản phẩm lúa gạo.

Chính vì thế, chị Chi đưa ra quy trình 7 bước sản xuất lúa sạch mà bà con nông dân cần tuân thủ nghiêm ngặt: một là, mua giống được xác nhận lúa xạ thưa (vì giống lúa xạ dày dễ phát sinh sâu bệnh) để hạn chế sâu bệnh, cho năng suất cao, chất lượng gạo tốt, tiết giảm được chi phí sản xuất. Hai là, bón vôi cho ruộng lúa để hạn chế phèn. Ba là, giống phải qua xử lý nước muối để phòng trừ mầm gây bệnh từ đầu. Bốn là, bón phân hữu cơ vi sinh để cải tạo đất, tăng độ màu mỡ cho đất, đồng thời cho chất lượng lúa đẹp, gạo ngon. Năm là, bón lót, bón thúc phân hóa học cân đối. Sáu là, phòng trừ dịch hại bằng thuốc thảo mộc, bằng thuốc vi sinh học, khoáng chất vô cơ và hữu cơ. Bảy là, loại bỏ lúa cỏ, lúa nền không phải là lúa gieo xạ trên đồng ruộng để hạn chế cạnh tranh chất dinh dưỡng cho lúa gieo xạ, đồng thời tăng chất lượng gạo lúa thuần đã được gieo xạ.

“Mỗi nơi cần điều kiện sản xuất khác nhau, mỗi vụ mùa sản xuất lúa trên thực tế cũng phát sinh nhiều vấn đề về dịch bệnh hại lúa, nên người nông dân cũng rất khó đảm bảo đúng quy trình này. Do đó nhà khoa học cần đeo bám đồng ruộng để nghiên cứu sáng tạo liên tục nhằm kịp thời hỗ trợ cho người nông dân thực hiện đạt hiệu quả” - chị Chi cho biết.

*** Thất bại đầu tiên**

Dù đã thực nghiệm thành công ở môi trường nước ngoài, nhưng khi bắt tay vào hướng dẫn cho bà con, chị Chi cũng gặp rất nhiều khó khăn. Cuối năm 2012, chị bắt đầu thử nghiệm quy trình sản xuất lúa sạch theo 7 bước, vừa vận động người dân làm theo trên nhiều ha lúa của bà con nông dân tại xã Tân Bình, huyện Vĩnh Cửu. Tuy nhiên, người nông dân xưa nay quen làm ruộng lúa với việc xịt thuốc trừ sâu bệnh, sử dụng phân hóa học nên khi bắt tay vào làm theo quy trình sản xuất lúa sạch là cả một đoạn đường gian nan. Thực tế những ngày áp dụng quy trình, chị và cùng người nông dân không khỏi nếm trải những “quả đắng”.

Tháng 9-2012 khi chạy thử chương trình làm lúa sạch trên cánh đồng Tân Bình Lục thuộc xã Tân Bình, thấy lúa lên tốt, bà con nông dân ai cũng mừng vui, khao nhau năm nay chờ mở rộng kho mà đựng lúa. Dự đoán sẽ thu hoạch khoảng 5,5 tấn héc ta thì bất ngờ dịch bệnh sâu cuốn lá hại lúa bất ngờ ập đến. Những cánh đồng lúa sạch do không phun thuốc trừ sâu nên sâu tập trung tấn công dữ dội, ăn lúa trắng cánh đồng.

Chị Chi nhớ lại: “Bà con nông dân đứng ngồi không yên. Họ ăn Tết trong lo lắng, buồn rầu và chợ đợi mình nhanh chóng đưa ra công thức dập dịch. Trong thời điểm khó khăn nhất, có một số bà con quá nóng ruột sợ thất mùa lại mang thuốc trừ sâu và phân hóa học ra xịt, tôi rất đau lòng nhưng cố gắng chịu đựng. Ngày 29 Tết tôi đã tìm ra công thức thuốc đưa ngay cho bà con áp dụng. Ngày chiều hôm sau dịch sâu bệnh bắt đầu ngưng hoành hành trên lúa. Đêm 30 Tết, tôi thức cùng bà con, soi đèn pin cho bà con xịt thuốc cho lúa, và đến ngày mùng 1 Tết sâu cuốn lá bị đẩy lùi ngưng tàn phá lúa. Cuối cùng vụ mùa chỉ thu được khoảng 4,5 tấn lúa khô/héc ta nhưng đó là kinh nghiệm khó quên trong cuộc đời làm lúa sạch của tôi và bà con”.

Khi cánh đồng thử nghiệm lúa sạch ngưng sâu bệnh thì sâu bệnh lại bắt đầu quay sang tấn công những cánh đồng xanh mơn mớn của những người dân khác kế bên cạnh dù những cánh đồng này đang áp dụng phun thuốc hóa học trừ sâu. “Mình phải nhanh chóng chuyển giao những kỹ thuật phòng trừ bệnh sâu cuốn lá cho bà con để thoát qua cơn dịch bệnh trên lúa. Mình vừa giúp hướng dẫn tận tình cho bà con, vừa động viên bà con hướng đến tham gia phương thức làm lúa sạch” – chị Chi kể.

Chị Chi trao đổi kỹ thuật chăm sóc lúa sạch cùng bà con nông dân

Năm đó, trên cánh đồng lúa của người dân trồng tự do, thì còn có 2 héc ta được chăm sóc theo đúng kỹ thuật sản xuất lúa sạch và cho hiệu quả tốt, từ đây nhiều nhiều người dân xung quanh thấy phấn khởi và ủng hộ làm theo mô hình trồng lúa sạch. Vụ lúa sau thêm nhiều bà con thấy lợi ích lâu dài của mô hình sản xuất lúa sạch, bảo vệ được sức khỏe cho con người, năng suất lúa ngày càng tăng lên, vì vậy nhiều bà con mạnh dạn tham gia. Chị Chi cho biết, trước đây người dân sử dụng thuốc hóa học quá nhiều để trừ sâu, diệt cỏ, thì nay họ có thể dùng thuốc thảo mộc được làm từ cây trồng sinh học để trừ sâu nên rất an toàn cho sức khỏe con người và thân thiện với môi trường.

*** Thành công và nhân rộng mô hình**

Anh Thanh Hải, người nông dân trồng lúa sạch tại ấp Bình Lục, xã Tân Bình cho biết: “Trước đây tôi trồng lúa bình thường chi phí nhiều cho thuốc trừ sâu và các loại phân bón. Tuy nhiên khi áp dụng mô hình trồng lúa sạch này, các chi phí đều giảm, năng suất lúa tăng bình (quân đạt 5-7 tấn lúa/héc ta), lúa bán ra được giá cao hơn 15% so với trồng lúa thường. Quan trọng hơn tôi không phải hít mùi thuốc trừ sâu hóa học độc hại, vì vậy tôi rất yên tâm khi tham gia làm lúa sạch”.

Hiện tại xã Tân Bình, huyện Vĩnh Cửu có khoảng 15 hộ dân tham gia mô hình trồng lúa sạch với diện tích vài chục héc ta. Để bà con yên tâm sản xuất, chị Chi đã mở cơ sở nhận thu mua lúa sạch cho bà con với giá cao để sản xuất gạo bán

ra thị trường. Với thương hiệu gạo Tân Bình Lục, trong hơn hai năm qua, cơ sở của chị đã xuất ra thị trường trong và ngoài tỉnh khoảng trên 100 tấn gạo sạch.

Nhiều người dân đến mua gạo sạch tân Bình Lục ăn một lần rồi xin làm đại lý bán gạo vì thấy gạo ngon không bị lau bóng, không dùng thuốc hóa học và không dùng chất bảo quản trước khi vô bao đóng gói. Gạo đảm bảo sức khỏe cho người dân. Vì vậy gạo sạch làm ra bao nhiêu không đủ bán cho thị trường trong nước.

Chị Chi cho biết, hiện chị sẵn sàng chuyển giao toàn bộ quy trình kỹ thuật cho bà con nông dân cũng như các doanh nghiệp nhằm nhân rộng mô hình với mong muốn sản xuất được nhiều lúa gạo sạch đáp ứng cho nhu cầu người dân trong nước.

Nữ Thạc sĩ cùng thương hiệu gạo sạch Tân Bình Lục quê hương chị

Chị tâm sự: “Từ khi làm ra lúa sạch, tôi bán gạo giá thấp (giá bán hiện nay 16.500 đồng/kg/gạo dẻo thơm và 14.500 đồng/kg gạo mềm), tiền thu được đủ để trả lại giá thu mua lúa của bà con nông dân. Nhiều năm nay tôi luôn phải lấy tiền lương cán bộ nông nghiệp của tôi ra bù lỗ vào quy trình làm lúa sạch. Tôi hi vọng, quy trình này sẽ giúp bà con sản xuất ra ngày càng nhiều lúa sạch để cung cấp cho thị trường, giúp người tiêu dùng có nhiều cơ hội sử dụng thực phẩm thật sự an toàn”.

Hiện tại chị Chi đang phối hợp với Trạm khuyến nông Huyện Vĩnh Cửu tập huấn nhân rộng mô hình trồng lúa sạch cho bà con các xã. Nhiều người dân và cán bộ khuyến nông từ các địa phương trong cả nước tìm đến chị để học tập chuyên giao quy trình trồng lúa sạch. Ngành nông nghiệp tỉnh Đồng Nai cũng đã có chủ trương đẩy mạnh nhân rộng mô hình trồng lúa sạch này trong toàn tỉnh.

“Khuyến khích nông dân mở rộng mô hình trồng lúa sạch không khó, tôi luôn sẵn sàng chuyển giao quy trình sản xuất. Tuy nhiên để người dân trồng lúa yên tâm sản xuất, cần có chính sách khuyến khích bà con nông dân làm theo, đặc biệt tìm được đầu ra vững chắc cho thị trường lúa sạch, người nông dân trồng lúa thấy được lợi ích chắc chắn sẽ tham gia tích cực” - chị Chi cho biết.